

**MAELEZO YA WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS, TAWALA
ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA, MHESHIMIWA
SELEMANI SAIDI JAFO (MB.), AKIWASILISHA BUNGENI
MAPITIO, MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA
MWAKA WA FEDHA 2019/20**

A. UTANGULIZI

- 1. *Mheshimiwa Spika***; kufuatia taarifa iliyowasilishwa leo ndani ya Bunge lako Tukufu na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa, naomba kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu likubali kupokea na kujadili Taarifa ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Ofisi ya Rais-Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (Ofisi ya Rais-TAMISEMI) kwa Mwaka wa Fedha 2018/19. Aidha, naomba Bunge lako Tukufu lijadili na kupitisha Mpango na Bajeti ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI kwa Mwaka wa Fedha 2019/20.

2. Mheshimiwa Spika; napenda kuchukua fursa hii kumshukuru Mwenyezi Mungu mwingi wa rehema kwa kunijalia afya njema na kuniwezesha kutekeleza majukumu yangu ya kuiongoza Ofisi ya Rais-TAMISEMI ambayo ina wajibu wa kuwahudumia wananchi kiuchumi na kijamii.

3. Mheshimiwa Spika; kwa heshima kubwa naomba kumpongeza Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa uongozi wake imara, wenye weledi na umakini katika utekelezaji wa Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015 ambao umeiwezesha nchi yetu kupiga hatua ya maendeleo katika utoaji wa huduma kwa Sekta zote. Aidha, nawapongeza Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, na Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa namna

wanavyomsaidia Mheshimiwa Rais kusimamia na kuongoza shughuli zote za Serikali ya Awamu ya Tano.

- 4. *Mheshimiwa Spika;*** kipekee nakupongeza wewe binafsi, Naibu Spika na Wenyeviti wote wa Bunge kwa hekima na busara mnazotumia kuongoza Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Vilevile, napenda kuipongeza Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa inayoongozwa na Mheshimiwa Jasson Samson Rweikiza, Mbunge wa Bukoba Vijijini, na Makamu Mwenyekiti, Mheshimiwa Mwanne Mchemba, Mbunge wa Viti Maalum, na Wajumbe wote wa Kamati hiyo kwa kuchambua na kujadili Bajeti ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI. Maoni, ushauri na ushirikiano uliotolewa na Kamati umewezesha Wizara yangu kukamilisha maandalizi ya Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2019/20 kwa ufanisi.
- 5.** Aidha, nichukue fursa hii kuwapongeza wabunge wote waliochagulia wakati wa chaguzi ndogo mbalimbali

zilizopita, pamoja na kutoa pole kwa Bunge lako Tukufu na kwa ndugu wa familia za Marehemu kwa kuwapoteza wabunge wenzetu kadhaa kama iliyo ainishwa hapo awali katika hotuba ya Waziri Mkuu Mhe. Kasimu Majaliwa Majaliwa (MB)alipokuwa akiwasilisha hotuba yake hapa Bungeni.

- 6. *Mheshimiwa Spika;*** baada ya kusema hayo, sasa napenda kutoa maelezo ya utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI kwa Mwaka wa Fedha 2018/19 na Mpango na Makadirio ya Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2019/20.

B. MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2018/19

- 7. Mheshimiwa Spika;** utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2018/19, ulizingatia Dira ya Taifa ya Maendeleo ya Mwaka 2025, Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015, Mpango wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano Awamu ya Pili wa Mwaka 2016/17 hadi 2020/21, Agenda ya Dunia ya Malengo Endelevu ya Maendeleo ya Mwaka 2030, Hotuba ya Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, wakati wa kuzindua Bunge la 11 Novemba 2015, Sheria ya Bajeti Na. 11 ya Mwaka 2015, dhana ya Upelekaji Madaraka kwa Umma na Sera mbalimbali za Serikali.
- 8. Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Ofisi ya Rais-TAMISEMI, Tume ya Utumishi wa Walimu, Mikoa na Halmashauri iliidhinishiwa kutumia **Shilingi trilioni 6.58** kwa ajili ya Mishahara, Matumizi Mengineyo na Miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha hizo, jumla ya **Shilingi trilioni 4.13** ni Mishahara, **Shilingi bilioni 649.3** ni Matumizi Mengineyo na **Shilingi**

trilioni 1.80 ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha za maendeleo kiasi cha **Shilingi trilioni 1.27** ni fedha za ndani na **Shilingi bilioni 527.1** ni fedha za nje. Hadi Februari, 2019, jumla ya **Shilingi trilioni 3.43** zilikuwa zimepokelewa sawa na **asilimia 52** ya Bajeti iliyoidhinishwa kwa mafungu yote ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI.

Maduhuli ya OR-TAMISEMI na Mikoa

- 9. Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Ofisi ya Rais-TAMISEMI na Mikoa iliidhinishiwa kukusanya maduhuli ya **Shilingi bilioni 22.7**. Kati ya fedha **Shilingi milioni 20.0** ni Maduhuli ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI, **Shilingi bilioni 22.6** ni Maduhuli ya Taasisi zilizo chini ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI na **Shilingi milioni 130.5** ni maduhuli ya Mikoa. Hadi Februari, 2019, Ofisi ya Rais-TAMISEMI imekusanya jumla ya **Shilingi milioni 7.9** sawa na **asilimia 40** ya lengo, Taasisi zilizo chini ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI

zimekusanya **Shilingi bilioni 9.8** sawa na **asilimia 43** na Mikoa imekusanya jumla ya **Shilingi milioni 118.6** sawa na **asilimia 85** ya lengo.

Mapato ya Ndani ya Halmashauri

- 10. Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Halmashauri ziliidhinishiwa kukusanya jumla ya **Shilingi bilioni 735.6** kutoka kwenye vyanzo mbalimbali vya ndani. Hadi kufikia Februari, 2019, Halmashauri zilikuwa zimekusanya jumla ya **Shilingi bilioni 392.90** sawa na asilimia **53** ya makadirio **(Mchanganuo umeoneshwa katika Kiambatisho Na.1)**. Kiasi kilichokusanywa ni ongezeko la **Shilingi bilioni 111.6** ikilinganishwa na kiasi cha **Shilingi bilioni 281.3** zilizokusanywa hadi Februari, 2018. Ongezeko la makusanyo limechangiwa na kuimarishwa kwa usimamizi na udhibiti, elimu na hamasa kwa walipa kodi na matumizi ya mifumo ya kielektroniki katika ukusanyaji wa mapato. Aidha, mkakati uliowekwa na

OR-TAMISEMI wa kuzishindanisha Halmashauri kila robo mwaka umesaidia kuongeza juhudi ya ukusanyaji wa mapato ya ndani miongoni mwa Halmashauri.

Matumizi

- 11. Mheshimiwa Spika;** hadi Februari 2019, Ofisi ya Rais-TAMISEMI na Taasisi zilizo chini yake ilikuwa imepokea jumla ya **Shilingi bilioni 181.7** sawa na **asilimia 45.2** ya bajeti ya **Shilingi bilioni 402.3**. Aidha, katika kipindi hicho, Tume ya Utumishi wa Walimu ilikuwa imepokea jumla ya **Shilingi bilioni 5.6** sawa na **asilimia 45** ya Bajeti ya **Shilingi bilioni 12.5** zilizoidhinishwa na Bunge lako Tukufu. Vilevile, Mikoa 26 imepokea jumla ya **Shilingi bilioni 144.3** kati ya bajeti ya **Shilingi bilioni 298.3** sawa na **asilimia 48.4**. Kadhalika, Halmashauri **185** zimepokea jumla ya **Shilingi trilioni 3.10** kati ya **Shilingi trilioni 5.88** zilizoidhinishwa sawa na **asilimia 52.7**.

Utawala Bora na Demokrasia

12. *Mheshimiwa Spika;* utawala bora ni nyenzo muhimu katika kuharakisha maendeleo endelevu ya nchi kwa kuzingatia misingi ya Sheria, uwazi na uwajibikaji ili kutoa huduma bora kwa wananchi. Malengo ya kijamii na kiuchumi hayawezi kufikiwa endapo itakosekana misingi ya haki, usawa, uwazi na uwajibikaji. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inasimamia utekelezaji wa shughuli za utawala bora kwa kuzingatia matakwa ya Ibara ya 146(1) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977 inayohusu Ugatuaji wa Madaraka kwa Wananchi ili kuboresha utoaji wa huduma za kijamii na maendeleo.

13. *Mheshimiwa Spika;* katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kuimarisha utawala bora na demokrasia ikiwa ni pamoja na maandalizi ya Uchaguzi wa Serikali za Mitaa wa Mwaka 2019, ujenzi wa majengo ya utawala katika Mikoa, Halmashauri, Tarafa, Kata, Mitaa na Vijiji ili kuboresha mazingira ya kufanyia kazi, kutoa mafunzo ya kuwajengea uwezo

Viongozi na Watendaji kwenye Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa na kuimarisha misingi ya uwazi, usawa na uwajibikaji katika matumizi ya fedha kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Uchaguzi wa Serikali za Mitaa wa Mwaka 2019

- 14. *Mheshimiwa Spika***; Ibara ya 146 (1) na (2)(c) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano ya Tanzania ya Mwaka 1977 inaelekeza uimarishaji wa Demokrasia kwa Wananchi na kuwawezesha Wananchi kushiriki katika kujiletea maendeleo. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inatekeleza matakwa hayo ya Kikatiba kwa kuhakikisha Uchaguzi wa Serikali za Mitaa unafanyika kila baada ya miaka mitano kwa kuzingatia Sheria za Serikali za Mitaa Sura 287 na 288. Uchaguzi wa Serikali za Mitaa wa Mwaka 2019 utakuwa wa sita tangu ulipofanyika kwa mara ya kwanza chini ya Mfumo wa Vyama Vingi vya Siasa Mwaka 1994. Viongozi watakaochaguliwa katika Uchaguzi wa Serikali za Mitaa wa Mwaka 2019 ni Wenyeviti na Wajumbe wa

Halmashauri za Vijiji, Wenyeviti wa Mitaa, Wajumbe wa Kamati za Mitaa na Wenyeviti wa Vitongoji.

15. Mheshimiwa Spika; Ofisi ya Rais-TAMISEMI imekamilisha zoezi la uhakiki wa maeneo ya utawala ambayo yatashiriki katika uchaguzi huo katika Halmashauri zote 184 ukiondoa Jiji la Dar-es-Salaam kwa kushirikisha Wizara za Kisekta, Mikoa na Halmashauri. Lengo la zoezi hilo lilikuwa ni kujiridhisha na usahihi wa maeneo hayo kwa idadi na majina kabla ya kutoa Tangazo la Serikali kupitia Waziri mwenye dhamana na Serikali za Mitaa. Usahihi wa takwimu hizo ni muhimu kwa ajili ya maandalizi ya bajeti ya uchaguzi na mahitaji mengine muhimu kwa ajili ya uchaguzi.

16. Mheshimiwa Spika; vilevile, Ofisi ya Rais-TAMISEMI imekamilisha maandalizi ya Kanuni za Uchaguzi wa Serikali za Mitaa wa Mwaka 2019 ambazo zimeandaliwa kwa kuwashirikisha Wadau mbalimbali wakiwemo Wakuu Mikoa 26, Makatibu Tawala wa Mikoa 26,

Wakurugenzi wa Halmashauri 184, Maafisa Uchaguzi 184, Vyama vya Siasa vyenye usajili wa kudumu na Taasisi za Dini na Asasi Zisizo za Kiserikali. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inatoa wito kwa wadau mbalimbali na wananchi kujiandikisha, kuchukua fomu za kugombea na kujitokeza kwa wingi wakati wa kupiga kura ili kutumia haki yao ya kidemokrasia ya kuchagua au kuchaguliwa katika uchaguzi huo muda utakapofika.

Kuzijengea Uwezo Tawala za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa

- 17. *Mheshimiwa Spika***; jukumu la msingi la Ofisi ya Rais-TAMISEMI ni kuzijengea uwezo Tawala za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi. Mafunzo yametolewa kwa Wakuu wa Wilaya 27 walioteuliwa Oktoba, 2018, Wakuu wa Mikoa **26** na Makatibu Tawala wa Mikoa 26, Wakurugenzi wapya wa Halmashauri **39**, walioteuliwa walifanyiwa mafunzo juu ya utawala bora kupitia Taasisi ya Uongozi

kuhusu utekelezaji wa majukumu yao kwa kuzingatia Sheria, Kanuni, Taratibu na Miongozo mbalimbali ya Serikali. Vilevile, Makatibu Tawala Wasaidizi wa Mipango na Uratibu **26** wa Mikoa na Maafisa Mipango **185** wa Halmashauri walipatiwa mafunzo kuhusu mipango na Bajeti. Mafunzo mengine yalitolewa kwa Wataalam **2,602** wa Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa wakiwemo Maafisa Utumishi, Maafisa Mipango, Maafisa Elimu, Waganga Wakuu, Maafisa Ustawi wa Jamii, Maafisa Lishe, Wakaguzi wa Ndani na Maafisa Ugavi. Mafunzo yametolewa pia kwa Maafisa Watendaji wa Vijiji na Mitaa **1,614**. Mafunzo hayo yamesaidia kuboresha utendaji ndani ya Serikali na kutatua kero za wananchi ili kuboresha utoaji wa huduma.

Matumizi ya Mifumo ya TEHAMA

- 18. Mheshimiwa Spika;** Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kuboresha mifumo ya TEHAMA iliyopo na kubuni mifumo mipya ili kuongeza ufanisi katika utekelezaji wa

shughuli za Serikali. Mifumo iliyobuniwa ni pamoja na Mfumo wa Usajili wa Maeneo ya Utawala kwa ajili ya utambuzi wa maeneo ya utawala ili kurahisisha utekelezaji wa shughuli mbalimbali za utoaji wa huduma kwa wananchi, Mfumo wa Kusajili Wadau wa Maendeleo na Vibali vya Tafiti ambao unatumika kuratibu Wadau wa Maendeleo ili kuwatambua na kujua kazi wanazotekeleza.

19. Mheshimiwa Spika; mifumo mingine iliyosanifiwa na Ofisi ya Rais-TAMISEMI ni pamoja na Mfumo wa Daftari la Wakazi (*Electronic Population Register System*) ambao umeanza kutumika kwa majaribio kusajili taarifa za wakazi katika Mikoa ya Songwe na Pwani, Mfumo wa Kuchagua Kidato cha Kwanza na Tano ambao unafanya kazi, Mfumo wa Kielektroniki wa Uhamisho wa Watumishi ambao unaendelea kukamilishwa na Mfumo wa Kielektroniki wa Ufuatiliaji na Tathmini ambao umejumuisha viashiria kutoka kwenye sekta zote

ambazo utekelezaji wake unafanyika kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa.

- 20. Mheshimiwa Spika;** mifumo ya kielektroniki inayotumika katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa imechangia kuboresha hali ya upatikanaji wa taarifa kwa wakati, kuongeza ukusanyaji wa mapato, kuimarika kwa uwazi na uwajibikaji katika utendaji kazi ndani ya Serikali.

Ujenzi wa Majengo ya Utawala na Nyumba za Viongozi Katika Mikoa na Halmashauri

- 21. Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Tawala za Mikoa zimetumia jumla ya **Shilingi bilioni 31.64** kwa ajili ya ukarabati na ujenzi wa Ofisi na nyumba za Viongozi katika Mkoa, Wilaya na Tarafa. Kati ya Fedha hizo, **Shilingi bilioni 20.6** zimetumika kwa ajili ya ukarabati na ujenzi wa Ofisi za Wakuu wa Mikoa, Wakuu wa Wilaya na Tarafa na **Shilingi bilioni 11.04**

zimetumika kwa ajili ya ukarabati na ujenzi wa nyumba za Viongozi kwenye Mikoa, Wilaya na Tarafa.

- 22. Mheshimiwa Spika;** ujenzi na ukarabati wa Ofisi za Wakuu wa Mikoa umefanyika katika Mikoa ya Katavi, Simiyu, Njombe, Geita, Pwani, Arusha, Ruvuma, Dodoma na Singida kwa gharama ya **Shilingi bilioni 7.2**. Aidha, ujenzi na ukarabati wa Ofisi za Wakuu wa Wilaya umefanyika katika Wilaya **29** ambazo ni Busega, Wanging'ombe, Nyang'hwale, Mbogwe, Dodoma Mjini, Buhigwe, Hai, Ruangwa, Malinyi, Gairo, Nyamagana, Tunduru, Mtwara, Mbinga, Pangani, Kilindi, Korogwe, Muleba, Biharamulo, Kaliua, Kigoma, Ubungo, Nyasa, Kalambo, Muheza, Igunga, Mkalama, Lushoto na Kinondoni ambazo zimegharimu jumla ya **Shilingi bilioni 10.1**. Aidha, Ofisi **60** za Maafisa Tarafa zimejengwa kwa gharama ya **Shilingi bilioni 3.3**.

- 23. Mheshimiwa Spika;** vilevile zimejengwa nyumba za Viongozi **72** katika Mikoa na Wilaya kwa ajili ya Wakuu

wa Mikoa, Makatibu Tawala wa Wilaya, Makatibu Tawala Wasaidizi wa Mikoa, Makatibu Tawala wa Wilaya na Maafisa Tarafa. Hadi Februari 2019, ujenzi na ukarabati wa nyumba hizo umegharimu jumla ya **Shilingi bilioni 11.04.**

24. Mheshimiwa Spika; Halmashauri **78** zinaendelea na ujenzi wa majengo ya utawala zikiwemo Halmashauri **55** zilizotengewa bajeti ya **Shilingi bilioni 61.7** kuanzia Mwaka wa Fedha 2015/16 hadi 2017/18. Ujenzi wa majengo hayo upo katika hatua mbalimbali za ukamilishaji. Halmashauri 23 zilizoanzishwa Mwaka 2014 ziliidhinishwa jumla ya **Shilingi bilioni 52.9** katika Mwaka wa Fedha 2018/19 kwa ajili ya ujenzi wa majengo ya utawala ya Halmashauri. Hadi Februari, 2019 Halmashauri **23** zimepokea jumla ya **Shilingi bilioni 23** sawa na **asilimia 43.4** kwa ajili ya kuendeleza ujenzi wa majengo ya utawala ya Halmashauri.

Huduma za Afya

- 25. Mheshimiwa Spika;** huduma bora za afya ni msingi wa kuondoa umaskini na kuharakisha maendeleo ya wananchi. Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kutekeleza Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015 inayoelekeza kuwa na Hospitali kila Wilaya, Kituo cha Afya kila Kata na Zahanati kila Kijiji. Lengo la mpango huo wa maendeleo ni kuongeza upatikanaji wa huduma za Afya ya msingi katika ngazi zote ili kuboresha maisha ya wananchi na kuchochea ukuaji wa uchumi.
- 26. Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, ziliidhinishwa jumla ya **Shilingi bilioni 100.5** kwa ajili ya kuanza ujenzi wa Hospitali 67 za Halmashauri. Hadi Februari 2019, fedha zote zilikuwa zimepokelewa kwenye Halmashauri na ujenzi unaendelea kwa kutumia utaratibu wa “*Force Account*” kwa kuzingatia Kanuni ya 167 ya Kanuni za Ununuzi wa Umma za Mwaka 2013

pamoja na marekebisho yake ya Mwaka 2016. Matumizi ya utaratibu wa “Force Account” yamezingatia uzoefu uliopatikana katika ujenzi wa vituo vya Afya kwenye Halmashauri ambao umeleta manufaa makubwa katika kupunguza gharama endapo Makandarasi wangetumika kutekeleza miradi hiyo. Aidha, utaratibu huo umeongeza hamasa kwa wananchi kushiriki kwa hali na mali katika kujenga miundombinu ya huduma za kijamii katika maeneo yao na hivyo kujenga dhana ya kujitegemea, kumiliki na kuwa na sauti katika maendeleo ya huduma za afya.

27. Mheshimiwa Spika; ujenzi wa Hospitali za Halmashauri unahusisha majengo saba (7) ambayo yanajengwa kwa kutumia **Shilingi bilioni 1.5** zilizotolewa kwa kila Halmashauri. Majengo hayo ni ya utawala, wagonjwa wa nje, stoo ya dawa, maabara, jengo la mionzi (X-Ray), jengo la kufulia nguo na jengo la wazazi. Aidha, ujenzi huo utakamilika ifikapo Juni, 2019.

28. Mheshimiwa Spika; ujenzi na ukarabati wa Vituo vya afya nchini ni mkakati wa Serikali kuboresha huduma za afya ya msingi (Primary Health Care) ili kupunguza msongamano katika Hospitali za Rufaa za Mikoa na Hospitali za Taifa za Kanda. Hivyo, **Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea na ukamilishaji wa ujenzi, ukarabati na ununuzi wa vifaa na vifaa tiba kwa ajili ya vituo vya kutolea huduma za afya. Ujenzi na ukarabati huo unahusisha vituo vya kutolea huduma za afya **352**, zikiwemo Hospitali **9**, Vituo vya Afya **304** na Zahanati **39**. Vilevile, ujenzi na ukarabati wa nyumba za watumishi **301** unaendelea. Kipaumbele kiliwekwa katika kukamilisha maboma yaliyoanzishwa kwa nguvu za wananchi.

29. Mheshimiwa Spika; utekelezaji wa mpango huo wa ujenzi na ukarabati wa vituo vya afya na zahanati umegharimu jumla ya **Shilingi bilioni 184.67**. Ujenzi na ukarabati huo umejumuisha ujenzi wa jengo la Mama na Mtoto, nyumba moja ya mtumishi, jengo la wagonjwa wa

nje na chumba cha kuhifadhia maiti. Serikali imeweza kuokoa fedha nyingi kwa kutumia utaratibu wa “*Force Account*” ambapo gharama zimepungua kutoka **Shilingi bilioni 2.5** hadi **Shilingi milioni 400 au 500** kwa kituo. Sambamba na ujenzi na ukarabati, Serikali imetoa jumla ya **Shilingi bilioni 41.6** kwa ajili ununuzi wa vifaa na vifaa tiba. Vilevile, Wataalam wa Usingizi zaidi ya **200** wamepatiwa mafunzo kwa ajili ya kuimarisha huduma za upasuaji kwenye vituo vipya vya afya vilivyojengwa na kukarabatiwa.

30. Mheshimiwa Spika; sambamba na ujenzi wa miundombinu Serikali iliajiri watumishi wa kada za afya **8,447** waliopangwa kufanya kazi katika vituo vilivyoko kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa. Idadi hiyo inajumuisha watumishi **2,267** walioajiriwa Mwaka wa Fedha 2016/17 na watumishi **6,180** walioajiriwa katika Mwaka wa Fedha 2018/19. Vilevile, Taasisi ya Benjamini Mkapa imeajiri watumishi **300** na kuwapanga katika

maeneo ya kipaumbele kwenye vituo vilivyokarabatiwa ili vianze kutoa huduma.

- 31. *Mheshimiwa Spika;*** katika kuhakikisha huduma bora za afya zinapatikana Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeratibu uanzishwaji wa Mfumo wa Mshitiri katika Mikoa 26 ya Tanzania Bara ikiwa ni utekelezaji wa Awamu ya Nne ya Mpango Mkakati wa Sekta ya Afya na Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015. Mfumo wa Mshitiri unaviwezesha vituo vya kutolea huduma za afya kupata mahitaji ya vifaa, vifaa tiba, dawa na vitendanishi kutoka kwa Wauzaji Binafsi walioteuliwa pindi mahitaji yanapokosekana katika Bohari Kuu ya Dawa (*MSD*).

Huduma za Lishe

- 32. *Mheshimiwa Spika;*** nchi yetu bado inakabiliwa na matatizo ya lishe duni ambapo viwango vya udumavu katika Mikoa mingi bado siyo ya kuridhisha. Kwa mujibu wa utafiti wa Hali ya Afya Nchini (TDHS) wa mwaka

2015/16 zinaonesha hali ya udumavu kwa watoto chini ya miaka mitano ni **asilimia 34**. Serikali kwa kushirikiana na jamii na Wadau wa Maendeleo inatekeleza Mpango Jumuishi wa Taifa wa Lishe wa Miaka Mitano ambao umejielekeza katika kutekeleza afua mbalimbali za lishe likiwemo tatizo la utapiamlo. Serikali imeweka kipaumbele na kuongeza rasilimali fedha za kutekeleza afua za lishe kutoka **Shilingi bilioni 11.0** zilizoidhinishwa Mwaka wa Fedha 2017/18 hadi **Shilingi bilioni 15** katika Mwaka wa Fedha 2018/19 sawa na ongezeko la **asilimia 3.6**. Vilevile, katika kipindi hicho Wadau wa Maendeleo walitoa kiasi cha **Shilingi bilioni 4.96** zilizotumika kutekeleza afua za lishe katika baadhi ya Mikoa na Halmashauri nchini. Ongezeko la rasilimali fedha limesaidia kuongeza kiwango cha utoaji wa huduma ya matone ya vitamini A kutoka **asilimia 93** Mwaka 2017 hadi **97** Mwaka 2018 na utoaji wa dawa za minyoo umeongezeka kutoka **asilimia 92** Mwaka 2017 hadi **asilimia 96** Mwaka 2018. Vilevile, **asilimia 79** ya watoto wenye umri chini ya miaka mitano walipimwa hali zao za

lishe, **asilimia 75** ya akina mama wajawazito wamepatiwa vidonge vya kuongeza wekundu wa damu kwa lengo la kupunguza vifo vya akina mama wakati wa kujifungua vinavyosababishwa na upungufu wa damu.

33. Mheshimiwa Spika; Ofisi ya Rais-TAMISEMI imesaini mkataba wa utendaji kazi na Wakuu wa Mikoa, Makatibu Tawala wa Mikoa, Wakuu wa Wilaya na Wakurugenzi wa Halmashauri ili kuimarisha usimamizi na uwajibikaji katika utekelezaji wa afua za lishe nchini. Mikataba hiyo inafanyiwa tathmini kila baada ya miezi sita ili kupima kufikiwa kwa malengo ya utokomezaji wa utapiamlo. Vilevile, Serikali imeimarisha eneo la rasilimali watu hasa wataalam wa lishe ambapo jumla ya wataalam wa lishe **113** wameajiriwa ili kuboresha mkakati wa utekelezaji wa afua za lishe.

Ulinzi na Usalama wa Mtoto

34. Mhesimiwa Spika; katika hatua ya kuendelea kuimarisha Ulinzi na Usalama wa Mtoto kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa, Wataalam wa Ustawi wa Jamii **505** kati ya **738** wamepatiwa mafunzo kuhusu namna ya kutoa huduma ya Ulinzi na Usalama wa Mtoto katika maeneo yao. Hadi Februari, 2019, watoto **389,012** wanaoishi katika mazingira magumu wametambuliwa ikilinganishwa na watoto **201,382** waliotambuliwa hadi Machi, 2018 na kupatiwa huduma mbalimbali ikiwemo kuunganishwa na familia zao, vifaa vya shule na ada ya kujiunga vyo vya Mafunzo ya Ufundi ikiwemo chuo cha VETA .

Huduma kwa Watu Wenye Ulemavu

35. Mheshimiwa Spika; Kwa upande wa Watu Wenye Ulemavu waliotambuliwa ni **405,426**. Jumla ya Watu Wenye Ulemavu **217,932** kati ya **405,426** ya waliotambuliwa walipatiwa huduma za Afya kwa gharama

ya **Shilingi milioni 102.1** na kati ya hao **3,226** walipatiwa kadi za Bima ya Afya ya Jamii (CHF).

Huduma za Wazee

36. Mheshimiwa Spika; Kwa upande wa huduma za wazee hadi Februari, 2019 jumla ya Wazee **750,622** wametambuliwa ikilinganishwa na Wazee **300,000** waliotambuliwa hadi Februari, 2018. Kati ya hao, wazee **247,705** wamepatiwa vitambulisho vya matibabu bure, sawa na asilimia **33** ya wazee wote waliotambuliwa. Aidha, kati ya hao, wazee **502,917** wamepatiwa kadi za matibabu za Afya ya Jamii (CHF) sawa na **asilimia 67**.

Mpango wa Uimarishaji wa Mifumo ya Taarifa ya Ustawi wa Jamii

Mfuko wa Pamoja wa Afya

37. Mheshimiwa Spika; Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeboresha utaratibu wa usimamizi wa fedha za Mfuko wa Pamoja wa Afya kwa kuzipeleka moja kwa moja kwenye vituo vya kutolea huduma za afya ambapo wananchi wanashirikishwa kupitia kamati za usimamizi wa vituo vya kutolea huduma za afya. Serikali kwa kushirikiana na Wadau wa Maendeleo imeanzisha mfumo wa kielektroniki unaojulikana kama *FFARS* ambao unatumika kusimamia fedha hizo na kurahisisha upatikanaji wa taarifa za matumizi ya fedha hizo.

38. Mheshimiwa Spika; Kwa Mpango wa Malipo Kulingana na Ufanisi (*Result Based Financing*) ulianza kutekelezwa Mwaka 2015 katika Halmashauri ya Wilaya ya Kishapu Mkoani Shinyanga kwa majaribio na baadaye Mwaka 2016, Programu hiyo ilianza kutekelezwa katika Halmashauri zote za Mkoa wa Shinyanga. Kwa sasa Mpango wa Malipo Kulingana na Ufanisi unatekelezwa katika Mikoa nane (8) ya Shinyanga, Mwanza, Pwani, Simiyu, Tabora, Kagera, Geita na Kigoma yenye jumla ya

Halmashauri **59** na vituo **1,655** vya kutolea huduma za afya. Mikoa hiyo ilichaguliwa kutokana na uwepo wa vifo vya Mama Wajawazito vilivyosababishwa na kukosekana na huduma za msingi pamoja na idadi ndogo ya wataalam wa afya kwenye maeneo hayo. Mpango huo unahusisha ukarabati wa vituo vya kutolea huduma za afya na kujenga uwezo wa Timu za Usimamizi wa huduma za afya ngazi ya Mkoa na Wilaya. Katika kipindi cha kuanzia Julai, 2018 hadi Februari, 2019 jumla ya **Shilingi bilioni 26.10** zimetumika kutekeleza mpango huo katika shughuli za usimamizi ngazi ya Mkoa na uboreshaji wa miundombinu ya kutolea huduma za afya kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa.

39. Mheshimiwa Spika; utekelezaji wa mpango huo umesaidia kuboresha huduma za afya ambapo Mikoa hiyo sasa inafanya vizuri katika viwango vya utoaji wa huduma za afya kutoka mwaka 2015 hadi 2018. Mafanikio mengine yaliyopatikana ni pamoja na kuimarika kwa ushirikishwaji wa wananchi kupitia kuongezeka kuundwa kwa Bodi za

Afya za Halmashauri kutoka **asilimia 50** hadi **asilimia 86.2**. Vituo vya afya vyenye nyota **0** vimepungua kutoka **asilimia 42.5** hadi **asilimia 3.1** na vituo vyenye nyota zaidi ya **3** vimeongezeka kutoka **asilimia 0.8** hadi **asilimia 23.2**. Aidha, kiwango cha ubora wa takwimu kimeongezeka kutoka **asilimia 70** hadi **asilimia 89.5** kwenye Mikoa nane (8) ya utekelezaji wa mpango.

Usimamizi na Uendeshaji wa Elimu ya Msingi na Sekondari

40. Mheshimiwa Spika; Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kuchukua hatua mbalimbali katika kuboresha, kuimarisha na kuinua kiwango cha Elimu ya Awali, Msingi na Sekondari kwa lengo la kuhakikisha elimu katika ngazi zote inakuwa na ubora unaostahili. Lengo ni kuwa na jamii iliyoelimika yenye maarifa, uzalendo na ujuzi wa kutosha kumudu ustawi wa maisha yao, na kuhimili ushindani wa ndani na kimataifa.

Elimu ya Awali na Msingi

41. Mheshimiwa Spika; uandikishaji wa wanafunzi wapya katika mfumo rasmi wa elimu nchini unaonesha kuwa hadi Machi, 2019 wanafunzi wa elimu ya awali walioandikishwa ni **1,278,816** sawa na asilimia **92.48** ya lengo la kuandikisha wanafunzi **1,382,761**. Aidha, kati ya hao walioandikishwa, wanafunzi **1,372** ni wenye mahitaji maalum. Vilevile, wanafunzi wapya walioandikishwa kuanza Darasa la Kwanza ni **1,670,919**. Kati ya hao, wanafunzi wenye mahitaji maalum walioandikishwa ni **3,028**.

42. Mheshimiwa Spika; Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kushirikiana na Wananchi na Wadau wa Maendeleo katika kuboresha miundombinu ya shule za awali na msingi. Hadi Februari, 2019 ujenzi wa vyumba vya madarasa **2,840** kwa shule za msingi umefanyika na kuongeza idadi ya vyumba vya madarasa kutoka **119,647** vilivyokuwepo Machi 2018 hadi madarasa **122,487** kufikia Februari,

2019 sawa na ongezeko la **asilimia 2.3**. Aidha, vyumba vya madarasa **2,637** viko katika hatua mbalimbali za ukamilishaji. Vilevile, jumla ya matundu ya vyoo **7,067** (vyoo vya wanafunzi matundu **6,445** na vyoo vya Walimu matundu **622**) yamejengwa katika shule za msingi na kuongeza matundu ya vyoo kutoka **190,674** yaliyokuwepo Machi, 2018 hadi kufikia matundu ya vyoo **197,741** mwezi Februari, 2019 hili ni ongezeko la **asilimia 3.5**. Aidha, matundu ya vyoo **3,004** yanaendelea kujengwa na yanatarajiwa kukamilika kabla ya Juni, 2019.

43. Mheshimiwa Spika; kazi nyingine za uboreshaji miundombinu ya elimu zilizofanyika ni pamoja na ujenzi wa nyumba za walimu **720** na kuongeza idadi ya nyumba hizo kutoka **44,320** mwaka **2018** hadi nyumba **45,040** Februari, 2019. Aidha, madawati ya wanafunzi watatu watatu yameongezeka kutoka madawati **2,858,982** yaliyokuwepo Machi, 2018 hadi madawati **2,994,266** Februari, 2019 sawa na ongezeko la madawati **135,284**. Aidha, kupitia Programu ya *Equip-T*, Serikali imetoa jumla

ya **Shilingi bilioni 18.5** kwa ajili ya ujenzi wa vituo shikizi **251** ambapo jumla ya vyumba vya madarasa **502**, ofisi za walimu **251**, matundu ya vyoo **1,255**, maktaba **34**, matanki ya maji **1,255** pamoja na ukamilishaji wa maboma **263** ya vyumba vya madarasa yaliyojengwa kwa nguvu za wananchi yametekelezwa katika Mikoa **9** yenye Halmashauri **63**.

Ajira za Walimu wa Shule za Msingi

44. Mheshimiwa Spika; Serikali imeajiri walimu **4,811** katika Mwaka wa Fedha 2018/19 ambao walipangwa kufundisha katika shule za msingi nchini. Walimu hao wamepangwa katika Halmashauri zenye upungufu mkubwa isipokuwa shule zilizoko katika Halmashauri za Majiji, Manispaa na Miji ambazo zina walimu wengi ikilinganishwa na maeneo ya vijijini. Ajira hizo zimeongeza idadi ya walimu wa shule za msingi waliopo kutoka **164,618** waliokuwepo Februari, 2018 hadi **179,429** waliopo Februari, 2019. Aidha, Serikali imetoa kibali cha ajira ya walimu **3,175** wa shule za msingi ambapo

mchakato wa ajira unaendelea na mara baada ya zoezi hilo kukamilika watapangwa katika maeneo yenye upungufu mkubwa wa walimu na hasa yale ya vijijini.

45. Mheshimiwa Spika; katika kuongeza ari ya utendaji kazi, Serikali inatoa posho ya madaraka kwa Walimu Wakuu wa Shule za Msingi **16,159** na Maafisa Elimu Kata **3,895** kila mwezi. Aidha, Maafisa Elimu Kata wamepewa pikipiki **2,894** ili kuimarisha uratibu, usimamizi na ufuatiliaji wa elimu kwenye maeneo yao.

Upimaji na Mtihani wa Taifa

46. Mheshimiwa Spika; Aidha, jumla ya wanafunzi **957,904** walisajiliwa kufanya Mtihani wa Taifa wa Kuhitimu Darasa la Saba ufaulu ulipanda hadi **asilimia 77.72** ikilinganishwa na ufaulu wa **asilimia 72.76** kwa mwaka **2017** sawa na ongezeko la **asilimia 4.96**. Kuimarika kwa ufaulu huo kumetokana na kuboreshwa kwa miundombinu ya kufundishia na kujifunzia, usimamizi

mzuri wa viongozi wa elimu, ushiriki wa wazazi, wadau na mwamko wa walimu kufanya kazi kwa misingi ya weledi ikiwa ni pamoja na kukamilisha muhtasari ndani ya muda uliopangwa.

Elimu ya Sekondari

47. Mheshimiwa Spika; katika mwaka 2019 jumla ya wanafunzi **710,436** walichaguliwa kujiunga Kidato cha Kwanza ikilinganishwa na wanafunzi **595,427** waliojiunga Kidato cha Kwanza mwaka 2018 sawa na ongezeko la **asilimia 16.2**. Hadi Februari, 2019 wanafunzi **575,187** sawa na **asilimia 80.96** walikuwa wameripoti katika shule walizopangiwa.

48. Mheshimiwa Spika; Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kuboresha miundombinu ya shule ili kuhakikisha wanafunzi wote waliochaguliwa wanapata fursa ya kuendelea na masomo ya sekondari. Hadi Februari, 2019 Serikali kupitia mpango wa Lipa Kulingana na Matokeo

(EP4R) imetoa jumla ya **Shilingi bilioni 52.22** kwa ajili ya ujenzi wa vyumba vya madarasa **938**, matundu ya vyoo **2,141**, mabweni **210**, nyumba za walimu **47**, majengo ya utawala **13**, maabara za sayansi **22**, maktaba **39**, mabwalo ya chakula **76**, ukarabati na umaliziaji wa vyumba vya madarasa **219** na ujenzi wa visima **10** vya maji.

49. Mheshimiwa Spika; Aidha, jumla ya vyumba **1,607** vya madarasa vimejengwa na kuongeza idadi kutoka vyumba vya madarasa **40,720** Machi, 2018 hadi **42,327** Februari, 2019 na ukamilishaji wa madarasa **1,223** unaendelea. Vilevile, jumla ya matundu ya vyoo **1,978** yamejengwa na kuongeza idadi ya matundu ya vyoo kufikia **56,466** ikilinganishwa na matundu **54,488** yaliyokuwepo Machi, 2018.

50. Mheshimiwa Spika; kazi nyingine za uboreshaji miundombinu ya elimu zilizofanyika ni pamoja na ujenzi wa nyumba za walimu **159**, maabara za sayansi **123**,

ununuzi wa viti **605** na meza **727** kwa ajili ya wanafunzi. Aidha, Serikali imetoa jumla ya **Shilingi bilioni 29.9** kwa ajili ya ukamilishaji wa maboma **2,392** ya madarasa yatakayoweza kuongeza idadi ya wanafunzi **133,747** wa Kidato cha Kwanza waliokosa nafasi.

Ajira za Walimu wa Shule za Sekondari

51.Mheshimiwa Spika; Serikali imeajiri walimu **2,189** katika Mwaka wa Fedha 2018/19 ambao walipangwa kufundisha katika shule za sekondari nchini. Kati ya walimu hao, walimu wenye mahitaji maalum ni **29**, walimu wa hisabati na sayansi **1,900**, walimu wa lugha (Literature in English) **100**, na mafundi sanifu wa maabara **160**. Walimu hao wamepangwa katika Halmashauri zenye upungufu mkubwa wa walimu. Ajira hizo zimeongeza idadi ya walimu wa shule za sekondari kutoka **82,023** waliokuwepo Februari, 2018 hadi **84,212** waliopo Februari, 2019. Aidha, Serikali imetoa kibali cha ajira ya walimu **1,374** wa shule za sekondari ambapo

mchakato wa ajira unaendelea na mara baada ya zoezi hilo kukamilika watapangwa katika maeneo yenye upungufu mkubwa na kipaumbele kitatolewa kwa walimu wenye mahitaji maalum na waliosomea Elimu Maalum.

Upimaji na Mitihani ya Taifa

52. Mheshimiwa Spika; idadi ya wanafunzi waliosajiliwa na kufanya Mtihani wa Taifa wa Kidato cha Nne mwaka 2018 ufaulu ulipanda hadi asilimia 78.81 ikilinganishwa na ufaulu wa **asilimia 77.18**. kwa mwaka 2017. Vilevile, ufaulu wa wanafunzi waliofanya Mtihani wa Taifa wa Kidato cha Sita umeendelea kuimarika. Jumla ya wanafunzi **83,581** walifaulu mtihani huo mwaka 2018 kati ya wanafunzi **86,105** waliofanya mtihani sawa na ufaulu wa **asilimia 97.07**. Kuendelea kuimarika kwa ufaulu kumetokana na kuboreshwa kwa miundombinu ya kufundishia na kujifunzia, kuimarika kwa usimamizi wa elimu, ushiriki wa wazazi na wadau mbalimbali na mwamko wa walimu kufanya kazi kwa misingi ya weledi

ikiwa ni pamoja na kukamilisha muhtasari ndani ya muda uliopangwa.

Utoaji wa Elimumsingi Bila Ada

53. Mheshimiwa Spika; Serikali inaendelea na utekelezaji wa Mpango wa Elimumsingi Bila Ada ulioanza Desemba, 2015. Katika mwaka wa fedha 2018/19 hadi kufikia Februari, 2019, Serikali ilikuwa imetoa fedha kiasi cha **Shilingi bilioni 166.44** kutekeleza Mpango wa Elimumsingi Bila Ada. Kati ya fedha hizo, kiasi cha **Shilingi bilioni 77.20** zilipelekwa katika Shule za Msingi na **Shilingi bilioni 89.23** zimetumika kutekeleza mpango katika Shule za Sekondari. Maeneo yanayohusika na fedha za Elimumsingi Bila Ada ni ruzuku ya uendeshaji kwa kila mwanafunzi, fedha za chakula kwa wanafunzi wenye mahitaji maalum wa shule za msingi na wanafunzi wa bweni wa shule za sekondari kidato cha 1 hadi 6, fidia ya ada kwa wanafunzi wa kutwa na bweni kidato cha 1 hadi 4, na posho ya madaraka kwa Wakuu wa Shule za Msingi

na Sekondari na Maafisa Elimu Kata. Mpango wa Elimumsingi Bila Ada umewezesha wanafunzi wapya wanaoingia kwenye elimu ya mfumo rasmi kuongezeka mwaka hadi mwaka.

Elimu Maalum

54. Mheshimiwa Spika; hadi Februari, 2019 wanafunzi **49,655** wenye mahitaji maalum wameandikishwa ikilinganishwa na wanafunzi **42,786** walioandikishwa Februari, 2018 wakiwemo, wanafunzi **viziwi, wasioona, wenye uoni hafifu, wenye usonji, wenye ulemavu wa viungo, na wenye ulemavu wa akili.** Aidha, mwaka 2019 jumla ya wanafunzi **1,407** sawa na asilimia **71.9** ya wanafunzi **1,956** wenye mahitaji maalum walihitimu elimu ya msingi na kuchaguliwa kujiunga Kidato cha Kwanza.

Elimu kwa Michezo

55. Mheshimiwa Spika; OR-TAMISEMI imeendelea kuratibu na kusimamia michezo katika Shule za Msingi na Sekondari kuanzia ngazi ya shule hadi Taifa. Katika mwaka 2018, OR-TAMISEMI iliendeleza jitihada za kuimarisha uendeshaji wa mashindano ya michezo ya UMITASHUMTA na UMISSETA. Katika kipindi hicho jumla ya wanafunzi **2,120** wa Shule za Msingi, wanafunzi **2,360** wa Shule za Sekondari na zaidi ya walimu na viongozi **1,500** walishiriki mashindano ya michezo ya UMITASHUMTA na UMISSETA iliyofanyika Mkoani Mwanza.

56. Mheshimiwa Spika, kuimarika kwa mashindano hayo kumeendelea kuonesha mafanikio kwa Timu ya Taifa ya Soka kwa vijana wenye umri chini ya miaka **17** (Serengeti Boys) ambayo mwaka 2017 ilifanikiwa kushiriki fainali za Afrika zilizofanyika nchini Gabon. Aidha, Timu hiyo itakuwa mwenyeji kwenye fainali za **Kombe la Mataifa ya Afrika (AFCON)** kwa vijana yatakayofanyika nchini Tanzania mwaka huu 2019. Timu hiyo ya Vijana wa

Serengeti inaundwa na wachezaji waliotokana na mashindano ya michezo ya UMITASHUMTA na UMISSETA kwa zaidi ya asilimia **85**.

57. Mheshimiwa Spika; Tanzania inatarajiwa kuwa mwenyeji wa mashindano ya michezo ya shule za sekondari na shule za msingi (FEASSSA) kwa nchi za Afrika ya Mashariki yaliyopangwa kufanyika Mkoani Arusha Agosti, 2019. Washiriki **5,000** kutoka katika nchi wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki wanatarajiwa kuwepo Arusha kushiriki michezo hiyo. Michezo itakayoshindaniwa ni pamoja na soka, netiboli, mpira wa kikapu, mpira wa mikono, mpira wa kengele, riadha, *Rugby* na kuogelea.

Viwanda, Biashara na Uwekezaji

58. Mheshimiwa Spika; ujenzi wa viwanda unafanyika kwa kuzingatia Dira ya Taifa ya Maendeleo 2025 inayolenga

kuifikisha Tanzania katika uchumi wa kati uliofungamanishwa na maendeleo ya watu ifikapo Mwaka 2025. Mamlaka za Serikali za Mitaa zina jukumu la kuboresha mazingira ya uwekezaji ili kujenga misingi itakayorahisisha na kuvutia ukuaji wa sekta ya viwanda. Katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Ofisi ya Rais-TAMISEMI ilipanga kutenga ekari **228,543** kwa ajili ya viwanda vidogo, vya kati na vikubwa kwenye Mikoa 26. Hadi kufikia Februari, 2019, jumla ya hekta **777,110.48** zilikuwa zimeainishwa zikiwemo hekta **367,077.21** kwa ajili ya ujenzi wa viwanda vikubwa, viwanda vya kati na viwanda vidogo; hekta **204,488.28** kwa ajili ya shughuli za kilimo na skimu za umwagiliaji, hekta **143,000** kwa ajili ya malisho ya mifugo na hekta **62,545** kwa ajili ya uwekezaji mwingine. Hadi Februari 2019, jumla ya viwanda **4,877** vikiwemo viwanda vikubwa, vya kati na vidogo vimeanzishwa sawa na **asilimia 187.6** ya lengo la kuanzisha viwanda **2,600** kwa kipindi cha mwaka mmoja. Viwanda vikubwa vilivyojengwa kwa kipindi hicho ni **108**, viwanda vya kati **236**, viwanda vidogo **2,522** na viwanda

vidogo sana **2,011**. Kwa ujumla kumekuwa na mwitikio mkubwa wa uanzishaji wa viwanda katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa ambavyo vimeajiri zaidi ya watu **35,796** hadi sasa.

Miradi ya Kimkakati Katika Mamlaka za Serikali za Mitaa

- 59. Mheshimiwa Spika;** utaratibu wa utekelezaji wa miradi ya kimkakati ulianza katika Mwaka wa Fedha 2017/18. Kupitia utaratibu huo, Halmashauri zinaandaa maandiko ya miradi ambayo inapatiwa fedha za utekelezaji baada ya kukidhi vigezo. Hadi Februari, 2019 jumla ya Halmashauri **29** zenye miradi **37** zimekidhi vigezo vya kupatiwa jumla ya **Shilingi bilioni 268.84** kwa ajili ya kutekeleza miradi ya kimkakati.
- 60. Mheshimiwa Spika;** katika Awamu ya Kwanza, Halmashauri 18 zenye miradi **23** zilikidhi vigezo vya kupatiwa jumla ya **Shilingi bilioni 131.46**. Kati ya Fedha

hizo, **Shilingi bilioni 31.36** zimepokelewa kwenye Halmashauri hizo ambazo zimesaini mikataba ya utekelezaji wa miradi ya kimkakati. Fedha hizo zitatumika kutekeleza miradi ya ujenzi wa masoko, viwanda, machinjio, vituo vya mabasi na maghala ya kuhifadhia mazao.

61. Mheshimiwa Spika; katika Awamu ya Pili, Halmashauri nyingine 12 zenye miradi 15 zimekidhi vigezo vya kupatiwa jumla ya **Shilingi bilioni 137.37** mwezi Januari, 2019. Halmashauri zimesaini mikataba ya utekelezaji wa miradi hiyo itakayohusisha ujenzi wa masoko ya kisasa, machinjio ya kisasa, vituo vya mabasi, uendelezaji wa ufukwe wa Oysterbay, kiwanda cha kusindika korosho na ujenzi wa kitega uchumi kwenye kituo cha mabasi Kange Mkoani Tanga. Ofisi ya Rais – TAMISEMI kwa kushirikiana na Wizara ya Fedha na Mipango inaendelea kujenga uwezo kwa Halmashauri kuziwezesha kuibua miradi, kufanya upembuzi yakinifu ili

miradi hiyo iweze kukidhi vigezo na kupata fedha na kuitekeleza kwa ufanisi.

Uwezeshaji wa Wananchi Kiuchumi

62. Mheshimiwa Spika; kufuatia marekebisho ya Sheria ya Fedha za Serikali za Mitaa, Sura 290 Kifungu cha **37A** Mikopo inayotokana na **asilimia 10** ya mapato ya ndani sasa inatolewa bila riba kuanzia Julai, 2018 kwa kuzingatia mgawanyo wa **asilimia 4** kwa Wanawake, **asilimia 4** kwa Vijana na **asilimia 2** kwa Watu Wenye Ulemavu. Uwezeshaji wa Wananchi kiuchumi umeendelea kufanyika ikiwa ni utekelezaji wa Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015 Sura ya Tano (5). Hadi Februari, 2019, jumla ya **Shilingi bilioni 13.2** kati ya **Shilingi bilioni 54.08** sawa na **asilimia 24.4** zimetolewa kama mikopo kwa vikundi **5,628** kati ya vikundi **28,025** vya Wanawake, Vijana na Watu Wenye Ulemavu. Kati ya fedha hizo, **Shilingi bilioni 8.04** zimetolewa kwa vikundi **3,835** vya Wanawake, Shilingi **bilioni 4.7** zimetolewa kwa vikundi **1,606** vya Vijana na

Shilingi milioni 415.96, zimetolewa kwa vikundi **187** vya Watu Wenye Ulemavu.

63. Mheshimiwa Spika; kupitia Programu ya Uboreshaji wa Mazingira ya Biashara na Uwekezaji (*Local Investment Climate -LIC*), Ofisi ya Rais-TAMISEMI imeendelea kuwezesha wananchi kiuchumi katika Sekta za Kilimo, Biashara na Uvuvi katika Mikoa ya Kigoma na Dodoma. Maeneo ya kipaumbele ni uzalishaji na uchakataji wa mazao ya Michikichi, Zabibu, Mbogamboga, Muhogo, Mpunga, Alizeti na Ufugaji wa Samaki. Miradi 44 imeibuliwa katika Halmashauri za Mikoa ya Dodoma na Kigoma yenye thamani ya **Shilingi bilioni 6.2**.

64. Mheshimiwa Spika; Hadi Februari 2019, jumla ya wafanyabiashara **16,173** wamepatiwa leseni za biashara katika Halmashauri za Mkoa wa Dodoma na wafanyabiashara **5,051** wamepatiwa leseni katika Halmashauri za Mkoa wa Kigoma. Vilevile, mradi wa LIC umesaidia upatikanaji wa vifaa vya kukusanyia mapato

(Point of Sale Machine -POS) **505** katika Mikoa ya Dodoma na Kigoma ili kuimarisha makusanyo ya mapato ya ndani ya Halmashauri.

65. Mheshimiwa Spika; utekelezaji wa miradi hiyo umechochea ukuaji wa uchumi kwenye maeneo husika pamoja na kuongeza ajira zipatazo **18,896**. Aidha, utoaji wa vitambulisho kwa wafanyabiashara wadogo unaendelea ambapo hadi Machi, 2019 vitambulisho **1,850,000** vimetolewa kwa Wakuu wa Mikoa. Kati ya vitambulisho hivyo, vitambulisho **820,104** tayari vimetolewa kwa wafanyabiashara wadogo sawa na **asilimia 44** na jumla ya **Shilingi 16,402,080,000.00** zilikuwa zimekusanywa kutokana mauzo ya vitambulisho hivyo.

Programu ya Maboresho ya Usimamizi wa Fedha za Umma

66. Mheshimiwa Spika; Ofisi ya Rais-TAMISEMI kwa kushirikiana na Wadau wa Maendeleo inaendelea na

utekelezaji wa Awamu ya Tano ya Programu ya Maboresho ya Usimamizi wa Fedha za Umma katika Mikoa 26 kwa kipindi cha miaka mitano kuanzia mwaka wa fedha 2017/18 hadi mwaka wa fedha 2021/22. Wadau wanaoshirikiana na Serikali katika utekelezaji wa programu ni Shirika la Maendeleo la Uingereza (DfID) na Nchi za Norway na Sweden.

67. Mheshimiwa Spika; Programu hii imesaidia kuimarisha Mfumo Funganishi wa Usimamizi na Udhhibiti wa Matumizi ya Fedha ambao umefungwa katika Halmashauri **184**. Aidha, umeandaliwa mwongozo wa ukusanyaji mapato ya ndani ya Halmashauri na kusambazwa kwenye Halmashauri hizo ili kuziwezesha kubuni vyanzo vipya vya mapato na kusimamia makusanyo katika vyanzo vilivyopo. Vilevile, Mashine **6,000** za kukusanyia mapato (*Point of Sale Machine-POS*) zimenunuliwa ili kuziwezesha Halmashauri zenye uwezo mdogo kuweza kukusanya mapato zaidi.

Uendelezaji wa Vijiji na Miji

- 68. Mheshimiwa Spika;** katika Mwaka wa Fedha 2018/19, ustawi wa jamii yetu uliendelea kuimarika sambamba na uendelezaji uliofanyika Vijijini na Mijini. Ofisi ya Rais - TAMISEMI inaendelea na jukumu la kuhakikisha kuwa Mamlaka za Upangaji (Majiji, Manispaa, Halmashauri za Wilaya, Miji na Mamlaka za Miji Midogo) na Vijiji zinaandaa Mipango ya Uendelezaji wa maeneo hayo kwa kuzingatia Sera na Sheria zinazohusu Uendelezaji wa Vijiji na Miji.
- 69. Mheshimiwa Spika;** miji nchini inakua kwa kasi na mingine mipya inachipukia. Uendelezaji na uendeshaji wa miji unaimarika japokuwa zipo changamoto za utoaji wa huduma kutokana na maeneo mengi kutopangwa vizuri. Takriban asilimia 60 ya nyumba mijini zimejengwa kwenye maeneo yasiyo rasmi ambapo asilimia 80 ya wakazi wa miji wanaishi kwenye maeneo hayo.

70. *Mheshimiwa Spika;* Ofisi ya Rais - TAMISEMI iliendelea kuratibu uandaaji wa Mipango ya Jumla (General Planning Schemes) ya Uendelezaji Miji ambapo hadi kufikia Februari 2019, Mipango Kabambe ya Miji 10 ya Manispaa za Singida, Musoma, Mtwara, Iringa, Tabora na Songea; Miji ya Korogwe, Kibaha, Tunduma, na Bariadi imekamilika. Mipango hiyo itaongoza uendelezaji wa Miji na kudhibiti ujenzi holela. Mipango Kabambe ya Majiji ya Dar es Salaam, Dodoma, Mbeya, Mwanza na Arusha pamoja na Halmashauri zilizobaki iko kwenye hatua za uandaaji. Serikali inatumia mbinu na utaalum mbalimbali wa kisasa katika kufanya marekebisho ya uendelezaji wa miji iwe himilivu na ya kisasa.

71. *Mheshimiwa Spika;* katika kuendeleza Vijiji na Miji, Ofisi ya Rais - TAMISEMI imeendelea kuimarisha matumizi ya Mfumo wa Taarifa za Kijiografia (*Geographical Information System - GIS*) kwenye Mikoa na Halmashauri zote nchini. Mfumo huu umeongeza ufanisi na uwazi katika ukusanyaji na utunzaji wa kumbukumbu za kijiografia, ukusanyaji wa mapato, kusimamia masuala ya

uendelezaji Vijiji na Miji. Hadi sasa Mamlaka za Serikali za Mitaa **148** kati ya **184** sawa na asilimia **80** zinatumia Mfumo huu. Mfumo umewezesha kuainisha **Miji Midogo Inayochipukia 1,165** ili iweze kuendelezwa kutoka Vijiji kuwa Miji Midogo kwa kuwa ina fursa za maendeleo na ndiyo ngazi ya msingi ya ukuaji wa Miji na ustawi wa Vijiji.

Utekelezaji wa Mpango wa Serikali Kuhamia Dodoma

- 72. *Mheshimiwa Spika;*** Ofisi ya Rais-TAMISEMI imesimamia utungwaji wa Sheria ya Kulitangaza Jiji la Dodoma kuwa Makao Makuu ya Nchi ambapo Muswada wa Sheria hiyo ulijadiliwa na Bunge lako Tukufu katika Mkutano wa 12 wa Bunge mwezi Septemba, 2018 na kupitishwa kuwa sehemu ya Sheria za Nchi.
- 73.** Halmashauri ya Jiji la Dodoma imekabidhiwa dhamana ya kusimamia uendelezaji na uendeshaji wa Makao Makuu ya Nchi. Kazi kubwa zilizofanyika ni kuongeza kasi ya upimaji wa maeneo ili kuhakikisha uendelezaji unafanyika kwa kuzingatia Sheria ya Mipango Miji ya Mwaka 2007.

Vilevile, Halmashauri kwa kushirikiana na Wakala wa Barabara za Vijijini na Mijini (TARURA) inaendelea kujenga barabara za lami na changarawe kurahisisha upitikaji katika maeneo yote likiwemo eneo la Mji wa Serikali.

- 74. *Mheshimiwa Spika;*** katika kutekeleza azma ya Serikali kuhamia Dodoma, Ofisi ya Rais – TAMISEMI inashiriki katika kutekeleza Mpango wa Kuendeleza Makao Makuu ya Nchi. Mpango Kabambe wa Jiji la Dodoma unafanyiwa mapitio ili kuandaa Mpango Kabambe ambao utakidhi na kuendana na uendelezaji wa Makao Makuu ya Nchi.

C. MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA TAASISI ZILIZO CHINI YA OFISI YA RAIS-TAMISEMI

Tume ya Utumishi wa Walimu

- 75. *Mheshimiwa Spika;*** Tume ya Utumishi wa Walimu kupitia vikao vya Kisheria ilipokea na kujadili mashauri ya kinidhamu **1,917** na kuyatolea uamuzi kwa kuzingatia

Sheria na Kanuni za Utumishi wa Umma. Kati ya mashauri hayo **529** yalihitimishwa, **812** yapo katika hatua ya uchunguzi na **576** yatahitimishwa kabla ya Juni, 2019. Aidha, rufaa **114** zilipokelewa na kujadiliwa ambapo rufaa **62** zilihitimishwa na rufaa **52** zipo kwenye hatua za uhitimishwaji.

76. Mheshimiwa Spika; katika Mwaka wa Fedha 2018/19, Tume imefanya ufuatiliaji katika Wilaya za Tanga, Muheza, Ubungo, Ilala, Temeke, Kinondoni, Kisarawe na Kibaha ili kuangalia utekelezaji wa majukumu yake na changamoto zinazoikabili katika ngazi ya Wilaya. Matokeo ya ufuatiliaji huo umeiwezesha Tume kuratibu upatikanaji wa taarifa za kiutumishi za Walimu **95,578** ambapo Walimu wa Shule za Msingi ni **70,768** na Walimu wa Shule za Sekondari ni **24,810**. Jumla ya walimu **1,652** walithibitishwa kazini wakiwemo wa Shule za Msingi **1,124** na Shule za Sekondari **528**. Aidha, Walimu wanaojiendeleza ni **8,643** ambapo kati yao, Walimu wa

Shule za Msingi ni **5,911** na Walimu wa Shule za Sekondari ni **2,732**.

Wakala wa Barabara za Vijijini na Mijini (TARURA)

77. Mheshimiwa Spika; Wakala wa Barabara za Vijijini na Mijini unasimamia mtandao wa barabara zenye urefu wa **kilometa 108,946.19** ambazo zinajumuisha barabara za lami **kilometa 1,449.55**, barabara za changarawe **kilometa 24,405.40** na barabara za udongo **kilometa 83,091.24** pamoja na ujenzi wa **madaraja 2,760** na **makalvati 52,454**. Lengo la Wakala ni kuboresha miundombinu ya barabara na madaraja ili kufungua fursa za kiuchumi na kijamii Vijijini na Mijini.

78. Mheshimiwa Spika; hadi kufikia Machi, 2019 Wakala wa Barabara za Vijijini na Mijini (TARURA) ulikuwa umepokea **Shilingi bilioni 136.02** kati ya **Shilingi bilioni 243.27** za Mfuko wa Barabara zilizoidhinishwa kwa mwaka wa fedha 2018/19 sawa na **asilimia 56**. Aidha,

TARURA imeweza kujenga **kilomita 5,565.30** za barabara, **madaraja 167**, Makalvati makubwa (Box Culverts) **27**, *drift* **59** na mifereji ya maji yenye urefu wa **mita 51,347**. Vilevile, katika mwaka wa fedha 2018/19, TARURA imenunua magari **22** ili kuimarisha usimamizi wa barabara katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa. TARURA pia inaendelea na ujenzi wa jengo la utawala la Makao Makuu katika Mji wa Serikali eneo la Mtumba Jijini Dodoma.

79. Mheshimiwa Spika; TARURA imefanikiwa kununua Mashine (POS) **664** za kukusanyia ushuru wa matumizi ya maeneo ya hifadhi za barabara na maegesho ya magari ili kuongeza mapato yatakayoweza Wakala kumudu utekelezaji wa majukumu yake. Hadi Machi, 2019, TARURA imekusanya jumla ya **Shilingi bilioni 8.71** sawa na **asilimia 78.20** ya lengo la kukusanya **Shilingi bilioni 11.14** kutokana na matumizi maeneo ya hifadhi ya barabara zilizo chini ya TARURA na maegesho ya magari. Mafanikio hayo yanatokana na ushirikiano madhubuti

kati ya TARURA na Wadau kupitia Kamati za Ushauri za Wilaya na Mikoa. TARURA inaendelea kufanya mipango ya kujiimarisha ili kuongeza maeneo mengine ya ukusanyaji wa mapato. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inaendelea kuimarisha ufuatiliaji na usimamizi ili kuhakikisha TARURA inatekeleza majukumu yake kwa ufanisi.

Programu ya Uboreshaji wa Barabara Vijijini

- 80. Mheshimiwa Spika;** kupitia Programu ya Uboreshaji wa Barabara Vijijini inayofadhiliwa na DfID, jumla ya barabara zenye urefu wa **kilometa 151** zimejengwa kwa kiwango cha changarawe pamoja na madaraja **3** na makalvati makubwa **42** katika Halmashauri za Wilaya za Iramba, Kyela, Kyerwa, Rungwe, Bahi, Gairo, Kishapu, Babati, Mpwapwa, Magu, Busokelo, Bariadi, Kondo, Kisarawe, Kibiti, Ushetu, Songwe na Halmashauri ya Jiji la Dodoma kwa gharama ya **Shilingi bilioni 28.88**. Aidha, Halmashauri ya Manispaa ya Iringa inaendelea na ukamilishaji wa ujenzi wa daraja la Tagamenda na

Halmashauri ya Wilaya ya Kilombero imekamilisha ujenzi wa barabara ya Chita hadi Melela.

81. Mheshimiwa Spika; kupitia Programu inayofadhiliwa na Umoja wa Ulaya jumla ya **kilometa 219.6** za barabara zimejengwa ambapo kati ya hizo **kilometa 21.3** zimejengwa kwa kiwango cha lami na **kilometa 198.3** zimejengwa kwa kiwango cha changarawe kwa gharama ya **Shilingi bilioni 16.07**. Mradi unatekelezwa katika Halmashauri za Wilaya za Chamwino, Kilolo, Kondoa, Kisarawe, Songea, Mbinga, Mwanga, Mbulu, Kongwa, Mbogwe, Busokelo, Kalambo, Iringa, Ludewa, Hanang, Kiteto na Halmashauri ya Manispaa ya Temeke. Mara barabara hizo zitakapo kamilika zitarahisisha usafiri na usafirishaji.

82. Mheshimiwa Spika; Serikali kwa kushirikiana na USAID kupitia Programu ya *Feed the Future* inatekeleza miradi ya uboreshaji wa miundombinu ya barabara katika Halmashauri za Wilaya za Kongwa, Kiteto, Mvomero na

Kilombero. Hadi Februari 2019, kilometa **152.1** za barabara zimejengwa kwa kiwango cha changarawe kwa gharama ya **Shilingi bilioni 7.56**. Mradi huo utakapokamilika utawezesha wakazi wa Halmashauri hizo kusafirisha mazao kwa urahisi hadi kwenye masoko na hivyo kukuza kipato.

Mradi wa Kuendeleza Jiji la Dar es Salaam (DMDP)

83. Mheshimiwa Spika; kupitia mradi huu, Serikali imeweza kujenga jumla ya kilometa **75.5** kati ya kilometa **210** za barabara zinazotarajiwa kujengwa kwa kiwango cha lami na Ofisi 3 zenye maabara ya kisasa. Aidha, umeandaliwa Mpango Kabambe wa Maji ya Mvua na Maji taka utakaotekelezwa kwa kipindi cha miaka kumi na saba (17) kuanzia Mwaka 2018 hadi 2035 kwa ajili ya kutatua changamoto za mafuriko katika Jiji la Dar es Salaam.

84. Mheshimiwa Spika; kazi nyingine zilizofanyika ni kuweka taa **5,000** za barabarani za mfumo wa jua na mitaro ya maji ya mvua kilomta **2.8**, ujenzi wa madaraja makubwa mawili ya Vimbili na Ulongoni katika Halmashauri ya Manispaa ya Ilala, masoko **10**, vizimba **54**, vituo **7** vya huduma ya vyoo, vituo **6** vya maeneo ya mapumziko, vituo **12** vya huduma ya maji safi na ujenzi wa njia za waenda kwa miguu zenye urefu wa **kilometa 5**, ununuzi wa samani, ujenzi wa Kituo cha Afya cha Buza katika Halmashauri ya Manispaa ya Temeke na masoko kumi (**10**) ya kisasa ambayo yapo katika hatua za ujenzi. Utekelezaji wa miradi hii unagharimu jumla ya **Shilingi bilioni 207**.

85. Mheshimiwa Spika; hivi sasa Ofisi ya Rais-TAMISEMI inakamilisha maandalizi ya mikataba kwa ajili ya kujenga barabara zenye urefu wa kilometa **61.3**, mifereji mikubwa (storm water drains) yenye urefu wa kilometa **40** kwenye maeneo ya mto ya Sinza, Kiboko, Gerezani na Kizinga; Bonde la Sungura, Mafuriko, Yombo, Buguruni Kisiwani,

Msimbazi Tenge-Liwiti pamoja na ujenzi wa mabwawa makubwa **4** ya kuhifadhi maji ya mvua. Aidha, vizimba **12** vitajengwa kwa kwa ajili ya kuhifadhi taka ngumu, kuweka huduma za maji katika vituo **8** na kuweka taa za barabarani **1,054**.

**Mradi wa Uendelezaji Miji ya Kimkakati Tanzania
(TSCP)**

86. Mheshimiwa Spika; kupitia mradi huo unaotekelezwa katika Majiji ya Tanga, Arusha, Mbeya, Dodoma, Mwanza na Halmashauri za Manispaa za Mtwara-Mikindani, Kigoma Ujiji na Ilemela, miradi ya barabara zenye urefu wa kilometa 80.22 zinaendelea kujengwa kwa kiwango cha lami. Miradi mingine inayoendelea kutekelezwa ni pamoja na ujenzi wa madampo ya kisasa mawili (2), ujenzi wa maeneo ya kuwekea makontena ya kukusanyia taka ngumu kwenye mitaa, ujenzi wa maeneo mawili ya mapumziko (*Public Parks*), ujenzi wa mitaro mikubwa ya

maji ya mvua kilometa **16.47** na ujenzi wa kituo kimoja cha kuegesha malori.

87. Mheshimiwa Spika; kazi nyingine zilizotekelezwa kupitia Mradi wa Uendelezaji wa Miji ya Kimkakati Tanzania (TSCP) ni ujenzi wa vivuko sita (6) vya waenda kwa miguu, ujenzi wa kituo kikubwa kimoja cha mabasi katika Jiji la Dodoma, stendi mbili (2) za daladala katika Manispaa ya Mtwara-Mikindani na masoko makubwa mawili ya kisasa katika Jiji la Dodoma na Manispaa ya Mtwara Mikindani. Gharama za miradi hiyo ni **Shilingi bilion 214.74.**

Programu ya Kuzijengea uwezo Mamlaka za Serikali za Mitaa za Miji 18 (ULGSP)

88. Mheshimiwa Spika; kupitia Programu hii Serikali imeweza kujenga barabara zenye urefu wa kilometa **116.6** kati ya kilometa **155.7** zinazotarajiwa kujengwa kwa kiwango cha lami katika Halmashauri za Manispaa za

Morogoro, Tabora, Moshi, Sumbawanga, Shinyanga, Songea, Iringa, Mpanda, Lindi, Singida, Musoma na Bukoba na Halmashauri za Miji ya Kibaha, Babati, Geita, Korogwe, Bariadi na Njombe. Aidha, magari makubwa 26 yamenunuliwa kwa ajili kusombea taka ngumu; mitambo mikubwa nane (8) kwa ajili ya kupakilia taka na ukarabati wa dampo moja (1). Vilevile, vituo tisa (9) vya mabasi vinajengwa ambapo kati ya hivyo, vituo vitano (5) vimekamilika. Vituo hivyo, vinajengwa katika Halmashauri za Manispaa za Songea (2), Singida (2) na Iringa na Halmashauri za Miji ya Njombe Bariadi, Korogwe, Kibaha na machinjio nne (4) za kisasa katika Halmashauri za Manispaa za Lindi, Songea, Shinyanga na Halmashauri ya Mji wa Geita.

89. Mheshimiwa Spika; kazi nyingine zinazotekelezwa chini ya Programu hii ni ujenzi wa masoko matatu (3) ya kisasa katika Manispaa za Morogoro, Iringa na katika Mji wa Njombe na ujenzi wa kituo kimoja cha malori katika Manispaa ya Sumbawanga. Vilevile mradi umewezesha

ununuzi wa picha za anga (Satellite Images) za Miji 18 kwa ajili ya kuboresha mfumo wa Mipango Miji na Mfumo wa ukusanyaji wa mapato ya ndani katika Miji.

Wakala wa Mabasi Yaendayo Haraka Dar es Salaam

90. Mheshimiwa Spika; Wakala wa Mabasi Yaendayo Haraka Jijini Dar es Salaam (DART) umekamilisha maandalizi ya utekelezaji wa Awamu ya Pili ya ujenzi wa miundombinu ya Mabasi Yaendayo Haraka itakayohusisha barabara za Kilwa, Kawawa, Sokoine, Gerezani, Bandari na Chang'ombe yenye urefu wa kilometa **20.3**. Utekelezaji wa mradi huo unafanyika kwa mkopo wa masharti nafuu kutoka Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB). Wananchi na Taasisi **90** kati ya **105** wamelipwa fidia ya **Shilingi bilioni 28.52** kati ya **Shilingi bilioni 34.19** zilizopangwa kulipwa ili kupisha utekelezaji wa mradi.

91. Mheshimiwa Spika, Wakala wa Mabasi Yaendayo Haraka Jijini Dar es Salaam (DART) umeanza maandalizi

ya utekelezaji wa Awamu ya Tatu itakayohusisha barabara za Azikiwe na Maktaba, Bibi Titi na Nyerere kupitia Uwanja wa Ndege wa Kimataifa wa Julius Nyerere (JNIA) hadi Gongo la Mboto; kituo kikuu cha mabasi Kariakoo Gerezani kupitia Mtaa wa Lindi, Shaurimoyo na Uhuru kupitia Buguruni hadi TAZARA zenye urefu wa kilometa **23.6**. Aidha, wananchi wapatao **78** wanaoguswa na mradi mali zao zimethaminiwa kwa ajili ya kulipwa fidia. Vilevile, Serikali imetoa eneo la Gongo la Mboto kwa ajili ya ujenzi wa karakana ya mabasi (*bus depot*), eneo ndani ya Uwanja wa Ndege wa Kimataifa wa Julius Nyerere kwa ajili ya kujenga kituo cha mabasi kuunganisha uwanja huo na huduma ya Mabasi Yaendayo Haraka Jijini Dar es Salaam na eneo la kujenga kituo mlisho cha Banana karibu na eneo zilipo ofisi za TCAA.

Mheshimiwa Spika; Aidha, Taasisi zingine zilizo chini ya Ofisi ya Rais TAMISMI zikiwemo Shirika la Elimu Kibaha, Chuo cha Serikali za Mitaa –Hombolo, Shirika la Masoko Kariakoo, na Bodi ya Mikopo ya Serikali za Mitaa

zimeendelea kutimiza majukumu yake kikamilifu kama inavyo ainisha katika kitabu changu cha Hotuba

D. MPANGO NA MAKADIRIO YA MATUMIZI YA KAWAIDA NA MAENDELEO KWA MWAKA WA FEDHA 2019/20

92. *Mheshimiwa Spika*; Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2019/20 umeandaliwa kwa kuzingatia Dira ya Taifa ya Maendeleo 2025, Mpango wa Pili wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano (2016/17-2020/21), Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya Mwaka 2015, Malengo ya Maendeleo Endelevu 2030, Mwongozo wa kuandaa Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2019/20, maelekezo ya Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, wakati wa kuzindua Bunge Mwaka 2015 na maelekezo ya Viongozi wengine wa Kitaifa, Sera na Nyaraka mbalimbali za Serikali na Mipango Mikakati ya Taasisi.

Mheshimiwa Spika, Ofisi ya Rais TAMISEMI na Taasisi zake, Tume ya Utumishi wa Walimu, Mikoa na Halmahsuari zake zimepanga kutekelza malengo mbalimbali kama yanayo ainishwa kiundani katika hotuba yangu.

Aidha, baadhi ya malengo mahsusi yaliyopangwa kutekelezwa katika mwaka **Mwaka wa fedha 2019/20** kama ifuatavyo:-

- i) Kuanza ujenzi na uboreshaji wa Hospitali mpya **27** za Halmashauri. Hospitali hizo zitajengwa na kuboreshwa katika Halmashauri za Karatu, Chalinze, Kondoa, Kongwa, Mbogwe, Biharamulo, Nsimbo, Kigoma, Kakonko, Liwale, Serengeti, Mbeya, Kilombero, Kaliua, Babati, Mvomero, Newala, Sengerema, Kwimba, Madaba, Msalala, Ikungi, Handeni, Mkinga, Mji wa Tunduma, Manispaa za Sumbawanga, na Manispaa ya Tabora.
- ii) Kuendela na ujenzi wa majengo mengine Hospitali **67** za Halmashauri zilizoanza kujengwa katika

mwaka wa fedha 2018/19 kwa gharama ya **Shilingi billion 46.5**

- iii) Ujenzi wa Vituo vya Afya vipya **52** katika baadhi ya Kata ambazo hazina vituo vya afya kwa gharama ya **Shilingi billion 10.40**
- iv) Kuendelea kutekeleza Mpango wa Utoaji Elimumsingi Bila Ada kwa Shule za Msingi na Shule za Sekondari hadi Kidato cha Nne kwa gharama ya **Shilingi bilioni 288.47**
- v) Ukamilishaji wa ujenzi wa nyumba **364** za walimu katika Shule za Msingi kwa gharama ya **Shilingi bilioni 9.10**
- vi) Kujenga Shule za Sekondari **26** maalum za wasichana sawa na shule moja kila Mkoa kupitia Mpango wa Uboreshaji wa Elimu ya Sekondari (SEQUIP)
- vii) Ununuzi wa magari **26** kwa ajili ya kuimarisha usimamizi wa shule hizo **26;**
- viii) Kupitia Mpango wa Lipa Kulingana na Matokeo (EP4R), kazi zituatazo zitatekelezwa:-

- a) Ujenzi wa Vyumba **800** vya Madarasa ya Shule za Sekondari;
- b) Ujenzi wa Mabweni **300** ya Shule za Sekondari;
- c) Ujenzi wa matundu **1,000** ya vyoo ya Shule za Sekondari;
- d) Ujenzi wa majengo **50** ya utawala ya Shule za Sekondari;
- e) Ujenzi wa kumbi **200** kwenye Shule **100** za Sekondari;
- f) Ukarabati wa Shule kongwe **15** za Sekondari;
- g) Ununuzi wa vifaa maalum vya maabara katika Shule 70 za Sekondari;
- h) Ununuzi wa magari **40** kwa ajili ya Halmashauri zenye mazingira magumu;
- i) Ujenzi wa vyumba **1,200** vya madarasa ya Shule za Msingi,
- j) Ujenzi wa matundu ya vyoo **2,000** katika Shule za Msingi;
- k) Ujenzi wa mabweni **10** katika shule **10** za Elimu maalum;

- ix) Kuendelea na ujenzi wa majengo ya utawala katika Halmashauri **62** kwa gharama ya **Shilingi bilioni 56.50**
- x) Kuendelea na ujenzi wa majengo ya utawala katika Mikoa mitano (5) ambayo ni Simiyu, Katavi, Geita, Songwe na Njombe.
- xi) Kuanza ujenzi wa jengo la Utawala kwa Mkoa wa Mbeya
- xii) Ununuzi wa magari kumi na tatu (13) kwaajili ya halmashauri
- xiii) Kuendelea na utekelezaji wa Miradi ya Kimkakati katika Halmashauri zilizokidhi vigezo kwa gharama ya **Shilingi bilioni 70,**
- xiv) Kufanya matengenezo ya barabara zenye urefu wa **kilometa 21,525.04**
- xv) Ujenzi wa madaraja **113,** makalvati makubwa **273** makalvati madogo **2,403,** na mifereji yenye urefu wa mita **82,627.81** kwa gharama ya **Shilingi bilioni 224.94**

- xvi)** Ujezi wa barabara za Lami **kilometa 15.1**, ukarabati wa barabara za changarawe **kilometa 185.7** kwa gharama ya **Shilingi bilioni 22.44**
- xvii)** Ujenzi wa barabar za lami jumla ya kilometa **25.69** pamoja na ununuzi wa vifaa ma mitambo ya **kuzoa taka ngumu** katika Manispaa za Ilala, Temeke na Kinondoni kupitia mradi wa DMDP kwa gharam ya **Shilingi bilioni 90.50**
- xviii)** Kuendelea kutoa mikopo kwa vikundi vya Vijana, Wanawake na Watu Wenye Ulemavu itakayokwa na thamani ya **Shilingi bilioni 62.25**

SHUKRANI

93. Mheshimiwa Spika; kabla ya kuhitimisha Hotuba yangu, natumia fursa hii kukushukuru sana wewe Mheshimiwa Spika, Naibu Spika na Wenyeviti wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa uongozi imara katika kutekeleza shughuli za Bunge. Vilevile, naishukuru

sana Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa inayoongozwa na Mwenyekiti wa Kamati Mheshimiwa Jasson Samson Rweikiza, Mbunge wa Bukoba Vijijini, na Makamu wake Mheshimiwa Mwanne Mchemba, Mbunge wa Viti Maalum, kwa kazi nzuri katika kusimamia utendaji wa Ofisi ya Rais-TAMISEMI.

94. Mheshimiwa Spika; nichukue fursa hii pia kuzishukuru Nchi na Mashirika mbalimbali ya Kimataifa wanaoendelea kushirikiana na Ofisi ya Rais-TAMISEMI katika kutekeleza mipango na programu mbalimbali katika kuboresha utoaji wa huduma kwa wananchi. Washirika hao wa Maendeleo ni pamoja na Benki ya Dunia (WB), Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB), Shirika la Maendeleo la Kimataifa la Japan (JICA), Jumuiya ya Ulaya (EU), Shirika la Maendeleo la Ubelgiji (BTC), *Global Partnership for Education*, Shirika la Maendeleo la Uingereza (DfID), Shirika la Maendeleo la Canada (CIDA), Shirika la Maendeleo la Marekani (USAID), Shirika la Maendeleo la Ujerumani (GIZ), Shirika la Umoja wa Mataifa la

Kuhudumia Watoto (UNICEF), Shirika la Umoja wa Mataifa la Makazi (UN-Habitat), UNEP, *CAMFED*, Africities, Shirika la Umoja wa Mataifa la Idadi ya Watu (UNFPA), *World Food Programme (WFP)*, Nchi ya Sweden, Shirika la Mapinduzi ya Kijani Afrika (AGRA), Shirika la DALBERG na Nchi zote zinazochangia kupitia Mfuko wa Pamoja wa Kusaidia Bajeti ya Serikali. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inaahidi kuendelea kushirikiana na Wadau mbalimbali wa Maendeleo katika utekelezaji wa majukumu ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI yaliyojikita katika kuboresha utoaji huduma za kijamii na kiuchumi ili kupunguza umaskini. Aidha, ninawashukuru Wananchi kwa mchango mkubwa katika utekelezaji wa miradi na programu mbalimbali kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa. Mafanikio katika utekelezaji wa majukumu ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI yametokana na ushirikiano mzuri baina ya Wadau wa Maendeleo, Wananchi na Viongozi katika ngazi mbalimbali za usimamizi.

95. *Mheshimiwa Spika;* napenda kutambua mchango mkubwa wa Viongozi wenzangu katika kufanikisha utekelezaji wa majukumu ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI. Kipekee nawashukuru Naibu Mawaziri, Mheshimiwa Josephat Sinkamba Kandege (Mb.) na Mheshimiwa Mwitwa Mwikwabe Waitara (Mb.) kwa msaada mkubwa wanaonipa katika kutekeleza majukumu ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI. Aidha, namshukuru Katibu Mkuu, Mhandisi Joseph M. Nyamhanga, Naibu Makatibu Wakuu Bw. Tixon T. Nzunda na Dkt. Dorothy O. Gwajima na Katibu wa Tume ya Utumishi wa Walimu Bi. Winfrida Rutaindurwa. Aidha, nawashukuru Wakuu wa Mikoa, Makatibu Tawala wa Mikoa, Wakuu wa Wilaya, Wakuu wa Taasisi zilizo chini ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI, Wakurugenzi wa OR-TAMISEMI na Wakurugenzi wa Mamlaka ya Serikali za Mitaa pamoja na Watumishi wote wa Ofisi ya Rais-TAMISEMI kwa ushirikiano wanaonipa katika kutekeleza majukumu ya Ofisi ya Rais-TAMISEMI.

96. Mheshimiwa Spika; nitakuwa mchoyo wa fadhila nisipowashukuru Viongozi wenzangu katika Ofisi ya Rais wakiongozwa na Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais-Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora, Mheshimiwa George Huruma Mkuchika na Mheshimiwa Dkt. Mary Machuche Mwanjelwa, Naibu Waziri, Ofisi ya Rais-Menjeimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora kwa ushirikiano mkubwa katika kutekeleza majukumu ya Ofisi ya Rais. Aidha, nawashukuru sana Dkt. Laurean Ndumbaro, Katibu Mkuu, Ofisi ya Rais-Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora na Dkt. Francis Michael, Naibu Katibu Mkuu, Ofisi ya Rais-Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora kwa ushirikiano wao.

97. Mheshimiwa Spika; kipekee nawashukuru wananchi wa Jimbo la Kisarawe kwa kunitia moyo katika utekelezaji wa majukumu haya ya Kitaifa. Ninawaahidi kuendelea kuwatumikia kwa nguvu zangu zote ili kuboresha utoaji wa huduma kwa wananchi. Aidha, naishukuru familia

yangu kwa uvumilivu muda wote nilipokuwa mbali nao katika utekelezaji wa majukumu haya ya Kitaifa.

E. MAOMBI YA FEDHA KWA MWAKA WA FEDHA 2019/20

Maduhuli na Makusanyo ya Mapato ya Ndani

- 98. *Mheshimiwa Spika***; katika Mwaka wa Fedha 2019/20, OR - TAMISEMI, Taasisi zilizo chini yake, Mikoa 26 na Halmashauri 185 inaomba idhini ya kukusanya maduhuli na mapato ya ndani jumla ya **Shilingi Bilioni Mia Nane na Mbili, Milioni Mia Moja Sitini, Mia Nne Tisini na Nane Eflu, Mia Moja Sitini na Nne (Shilingi 802,160,498,164.00)**. Makusanyo hayo yatatokana na mauzo ya vifaa chakavu, nyaraka za zabuni, faini mbalimbali, ada za wanafunzi, marejesho ya masurufu na mishahara na kodi na ushuru mbalimbali unaotozwa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kulingana na Sheria ya Fedha za Serikali za Mitaa, Sura 290.

99. Mheshimiwa Spika; Kwa upande wa Matumizi Ofisi ya Rais TAMISEMI na Taasisi zake, Tume ya Utumishi wa Walimu, Mikoa 26 na Halmashauri 185 zimepanga bajeti ya matumizi kama ifuatavyo;

a) Mishahara ni shilingi 3,807,104,425,000

b) Mengineyo ni Shilingi 707,951,000,000

c) Miradi ya Maendeleo ni Shilingi 1,692,937,354,769

100. Mheshimiwa Spika; Sasa naomba Bunge lako Tukufu likubali kuidhinisha makadirio ya mapato na matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2019/20 jumla ya **Shilingi Trilioni Sita, Bilioni Mia Mbili na Saba, Milioni Mia Tisa Tisini na Mbili, Laki Saba na Sabini na Tisa, Mia Saba Sitini na Tisa (Shilingi 6,207,992,779,769.00)** kwa ajili ya Ofisi ya Rais -TAMISEMI Fungu Na. 56, Tume ya Utumishi wa Walimu Fungu Na. 02 na Mafungu 26 ya Mikoa yanayojumuisha Halmashauri 185.

- 101. Mheshimiwa Spika,** pamoja na hotuba hii yapo majedwali ambayo yanafafanua kwa kina makadirio ya mapato na matumizi ya fedha ya OR-TAMISEMI, Taasisi, Mikoa na Halmashauri.
- 102. Mheshimiwa Spika,** hotuba hii inapatikana pia kwenye Tovuti ya OR-TAMISEMI ambayo ni www.tamisemi.go.tz
- 103. Mheshimiwa Spika,** naomba kutoa hoja.